

جمهوری اسلامی ایران

Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۴۳۵

تجدید نظر اول

ISIRI

435

1st. Revision

چک - ویژگی ها

Cheque- Specifications

ICS :03.060

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

نام موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب یکصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۹۰/۶/۲۹ به سازمان ملی استاندارد ایران تغییر و طی نامه شماره ۲۰۶/۳۵۸۳۸ مورخ ۹۰/۷/۲۴ جهت اجرا ابلاغ شده است.

تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفت های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد ایران این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

« چک - ویژگی ها »

رئیس:

علیدادی، مهدی
(لیسانس مهندسی مکانیک)

سمت و/یا نمایندگی

معاون اداری و پشتیبانی چاپخانه دولتی ایران

دبیر:

نوروزی زاده، حمیرا
(لیسانس مهندسی صنایع)

مدیر پروژه تدوین استاندارد شرکت مهندسی و بهبود کیفیت
شریف

اعضا: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

آزاد بخت، امین
(لیسانس علوم سیاسی)

کارشناس امنیتی اداره مبارزه با جعل اسناد رسمی وزارت
کشور

آذرمهر، مسعود
(لیسانس حقوق)

معاون تولید اسکناس و مسکوک - بانک مرکزی

اسمعیلی ، محمد ابراهیم
(لیسانس مدیریت بانکی و صنعتی)

کارشناس ارشد مالی بانک سپه

ایزدی ، خاطره
(لیسانس چوب شناسی و صنایع چوب)

کارشناس مسئول دفتر امور تدوین استاندارد

پور حبیبی ، عبدالرحمن
(لیسانس مهندسی مکانیک)

مدیر کل دفتر امور تدوین استاندارد

رئیس دایره ارزیابی وجوه - بانک مرکزی	جابری ، مهدی (لیسانس مدیریت)
معاون نظارت بر تدوین استانداردهای ملی دفتر امور تدوین استاندارد	خضرایبی ، آزیتا (فوق لیسانس مهندسی برق)
مدیرعامل شرکت مهندسی و بهبود کیفیت شریف	داوری تبریزی ، بیژن (لیسانس مهندسی صنایع)
رئیس آزمایشگاه بررسی اسناد مرکز تشخیص هویت ناجا و کارشناس رسمی دادگستری	رضوانی ، منصور (لیسانس علوم انتظامی)
معاون خزانه-وزرات امور اقتصادی و دارایی	صفری ، علی (لیسانس حسابداری)
شرکت متیران و مسئول دبیرخانه ستاد پیشگیری و مقابله با جعل اسناد وزارت کشو	طالبی ، محمد علی (لیسانس مهندسی مکانیک)
متخصص چاپ - بانک مرکزی	علیا ، پرویز (لیسانس بانکداری)
رئیس اداره مبارزه با جعل و کلاهبرداری پلیس آگاهی ناجا و کارشناس رسمی دادگستری	فروتن کوچصفهانی ، فریدون (فوق لیسانس کشف جرایم - گرایش جرایم اقتصادی)
سرپرست اداره اوراق بهادار- وزارت امور اقتصادی و دارایی	قره داشی ، آنا محمد (لیسانس)
دبیر کارگروه فنی رایانه ای ستاد پیشگیری و مقابله با جعل اسناد وزارت کشور	هنرمند ، ابراهیم (فوق لیسانس مهندسی پلیمر)

بازرس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

وفایی ، مجتبی
(فوق لیسانس حقوق)

قاضی دیوان عالی کشور

وکیلان ، محمد رضا
(دانشجوی دکتری حقوق خصوصی)

معاون فنی شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران

یوسف خانی ، عباس
(لیسانس مدیریت دولتی)

پیش گفتار

استاندارد "چک - ویژگی ها" که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط توسط "شرکت مهندسی و بهبود کیفیت شریف" تهیه و تدوین شده و در نود و یک امین اجلاس کمیته ملی استاندارد اسناد و تجهیزات اداری و آموزشی مورخ ۹۰/۰۹/۲۱ مورد تصویب قرار گرفته است، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

این استاندارد جایگزین استاندارد ملی ایران شماره ۴۳۵: سال ۱۳۴۶ می شود.

منابع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

۱- دستورالعمل حساب جاری اداره مطالعات و مقررات بانکی - مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - شهریور ماه ۱۳۹۰ - ویرایش پانزدهم

۲- تجارب کارشناسان و متخصصان کشور

چک - ویژگی ها

۱ هدف

هدف از تدوین این استاندارد ، تعیین ابعاد ، ویژگی‌ها ، ضرایب امنیتی و مطالب مندرج در چک می باشد .

۲ دامنه کاربرد

این استاندارد در مورد انواع چک های فارسی و لاتین عهده حساب‌های جاری بانک های دولتی و خصوصی و به طور کلی تمامی بانک هایی که تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران فعالیت دارند یا خواهند داشت، کاربرد دارد .

یادآوری - این استاندارد را می توان برای سایر چک‌های بانکی و حواله‌های پرداخت مورد استفاده قرار داد.

۳ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد ملی ایران به آن ها ارجاع داده شده است . بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد ملی ایران محسوب می شود.

در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد ، اصلاحیه ها و تجدیدنظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی ایران نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن ها ارجاع داده شده است ، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه های بعدی آن مورد نظر است.

۳ - ۱ استاندارد ملی ایران شماره ۱۳۵۰۰: سال ۱۳۹۰، راهنمای عمومی انتخاب فناوری‌های امنیتی برای حفاظت در برابر جعل اسناد و مدارک

۴ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد ، اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می رود :

۴-۱ چک^۱

چک نوشته ای است که به موجب آن صادر کننده ، وجوهی را که نزد محال علیه دارد کلاً یا بعضاً "مسترد و یا به دیگری واگذار می نماید .

۱ - این تعریف عیناً از ماده ۳۱۰ قانون تجارت ، گرفته شده است.

۵ ابعاد

- ۱-۵ ابعاد چک ۸٫۵ سانتی متر در ۱۷ سانتی متر بدون سوش (ته چک) می باشد .
۲-۵ ابعاد سوش (ته چک) حداقل ۸/۵ سانتی متر در ۴ سانتی متر می باشد

۶ ویژگی ها

کاغذ چک باید از نوع کاغذ خاموش (بدون فلورسنت) ۹۰ گرمی با واترمارک ، آغشته به مواد شیمیایی حساس به مواد پاک کننده و دارای الیاف فلورسنت باشد .

۷ ضرایب امنیتی

ضرایب امنیتی استفاده شده در چک باید حداقل یکی از سه سطح ضرایب امنیتی را مطابق پیوست الف بر اساس استاندارد ملی ایران شماره ۱۳۵۰۰ داشته باشد.
در تولید انواع چک باید ضرایب امنیتی زیر در نظر گرفته شود:

۱-۷ طراحی امنیتی

۲-۷ کاغذ امنیتی

۳-۷ چاپ امنیتی

۴-۷ مرکب امنیتی

۸ مطالب مندرج در چک

مطالب مندرج در چک باید دارای حداقل موارد زیر و مطابق پیوست ب باشد:

۱-۸ کلمه «چک»

۲-۸ تاریخ صدور .

۱-۲-۸ تاریخ به حروف .

۲-۲-۸ تاریخ به عدد .

۳-۸ نام و یا لوگوی بانک محال علیه.

۴-۸ نام شعبه بانک محال علیه و کد شعبه .

۵-۸ شماره سریال برگه چک .

۶-۸ مبلغ چک به ریال (به حروف) .

۷-۸ مبلغ چک به ریال (به عدد) .

- ۸-۸ عبارت " در وجه " یا " به حواله کرد "
- ۹-۸ عبارت " حساب شماره و شناسه حساب بانکی ایران (شبا) " .
- ۱۰-۸ عبارت " نام و نام خانوادگی شخص حقیقی / حقوقی " .
- ۱۱-۸ عبارت " امضای مشتری یا وکیل وی " .
- ۱۲-۸ نقش تمبر مالیاتی هر برگه چک .
- ۱۳-۸ در نظر گرفتن محلی برای درج مشخصات و امضای ظهرنویس در پشت برگه چک .

یادآوری - بانکها ملزم به اعلام موارد امنیتی جهت صدور چک به مشتریان خود می باشند .

۹ مطالب مندرج در سوش (ته چک)

۱ - ۹ شماره سریال برگه چک

۲ - ۹ تاریخ

۳ - ۹ نام گیرنده

۴ - ۹ بابت

۵ - ۹ مانده قبلی

۶ - ۹ جمع

۷ - ۹ مبلغ چک

۸ - ۹ مانده کنونی

پیوست الف

(الزامی)

ماتریس چک لیست برای الزامات فناوری

جدول الف ۱- - ماتریس چک لیست برای الزامات فناوری سطح یک

ردیف	پارامترها	ساختن حرفه- ای	دستکاری	کپی برداری	شبیه سازی	جایگزینی
۱	با دوام		✓	✓	✓	
۲	زدودن و جایجایی در آن قابل تشخیص باشد		✓			
۳	تایید اصالت صرفا با بررسی چشمی					
۴	تایید اصالت بدون ابزار		✓	✓	✓	
۵	تایید اصالت با ابزار ساده میدانی		✓	✓	✓	
۶	تایید اصالت با وسایل آزمایشگاهی		✓	✓	✓	
۷	سهولت در اعمال و کاربرد		✓			
۸	مقرون به صرفه بودن با در نظر گرفتن ریسک بالقوه		✓	✓	✓	
۹	مقاوم در برابر دستکاری		✓			
۱۰	ویژگی های امنیتی آشکار		✓	✓	✓	
۱۱	ویژگی های امنیتی مخفی		✓	✓	✓	
۱۲	زمان مجاز برای تایید احراز اصالت		✓		✓	
۱۳	الزامی بودن تایید از میدا				✓	
۱۴	سهولت اجرا در سیستم فعلی		✓			
۱۵	نیازمند آموزش برای صحنه گذاری			✓	✓	
۱۶	نیازمند استفاده از باز دارنده های ساده					
۱۷	نیازمند قابلیت ردیابی		✓			
۱۸	ویژگیهای امنیتی حاوی اطلاعات متغییر		✓	✓	✓	
۱۹	نیازمند استفاده از روکش حرارتی		✓	✓	✓	
۲۰	نیازمند استفاده از روکش خود چسب					
۲۱	نیازمند استفاده از زمینه (لایه) مخصوص		✓	✓	✓	
۲۲	نیازمند استفاده از مرکب های مخصوص		✓	✓	✓	
۲۳	نیازمند یک ویژگی امنیتی					
۲۴	نیازمند چند ویژگی امنیتی		✓	✓	✓	
۲۵	تایید تک تک ویژگی های امنیتی		✓	✓	✓	
۲۶	نیازمند استفاده از مهر و موم (پلمپ)					
۲۷	نیازمند تصدیق کارشناسی		✓	✓	✓	
۲۸	نیازمند دلایل حقوقی		✓	✓	✓	
۲۹	نیازمند فناوری منحصر بفرد		✓	✓	✓	
۳۰	سهولت کشف دستکاری		✓	✓	✓	

جدول الف - ۲ - ماتریس چک لیست برای الزامات فناوری سطح دو

ردیف	پارامترها	ساختن حرفه-ای	دستکاری	کپی برداری	شبیه سازی	جایگزینی
۱	با دوام		✓	✓	✓	
۲	زدودن و جابجایی در آن قابل تشخیص باشد		✓			
۳	تایید اصالت صرفا با بررسی چشمی					
۴	تایید اصالت بدون ابزار		✓	✓	✓	
۵	تایید اصالت با ابزار ساده میدانی		✓	✓	✓	
۶	تایید اصالت با وسایل آزمایشگاهی		✓	✓	✓	
۷	سهولت در اعمال و کاربرد		✓			
۸	مقرون به صرفه بودن با در نظر گرفتن ریسک بالقوه		✓	✓	✓	
۹	مقاوم در برابر دستکاری		✓			
۱۰	ویژگی های امنیتی آشکار		✓	✓	✓	
۱۱	ویژگی های امنیتی مخفی		✓	✓	✓	
۱۲	زمان مجاز برای تایید احراز اصالت		✓		✓	
۱۳	الزامی بودن تایید از مبدا				✓	
۱۴	سهولت اجرا در سیستم فعلی		✓			
۱۵	نیازمند آموزش برای صحنه گذاری			✓	✓	
۱۶	نیازمند استفاده از باز دارنده های ساده					
۱۷	نیازمند قابلیت ردیابی					
۱۸	ویژگیهای امنیتی حاوی اطلاعات متغیر				✓	
۱۹	نیازمند استفاده از روکش حرارتی					
۲۰	نیازمند استفاده از روکش خود چسب					
۲۱	نیازمند استفاده از زمینه (لایه) مخصوص		✓	✓	✓	
۲۲	نیازمند استفاده از مرکب های مخصوص		✓	✓	✓	
۲۳	نیازمند یک ویژگی امنیتی					
۲۴	نیازمند چند ویژگی امنیتی		✓	✓	✓	
۲۵	تایید تک تک ویژگی های امنیتی					
۲۶	نیازمند استفاده از مهر و موم (پلمپ)					
۲۷	نیازمند تصدیق کارشناسی		✓	✓	✓	
۲۸	نیازمند دلایل حقوقی		✓	✓	✓	
۲۹	نیازمند فناوری منحصر بفرد					
۳۰	سهولت کشف دستکاری		✓	✓	✓	

جدول الف - ۳ - ماتریس چک لیست برای الزامات فناوری سطح سه

ردیف	پارامترها	ساختن حرفه- ای	دستکاری	کیی برداری	شبیه سازی	جایگزینی
۱	با دوام		✓	✓	✓	
۲	زدودن و جابجایی در آن قابل تشخیص باشد					
۳	تایید اصالت صرفا با بررسی چشمی					
۴	تایید اصالت بدون ابزار		✓	✓	✓	
۵	تایید اصالت با ابزار ساده میدانی			✓		
۶	تایید اصالت با وسایل آزمایشگاهی		✓	✓	✓	
۷	سهولت در اعمال و کاربرد		✓	✓	✓	
۸	مقرون به صرفه بودن با در نظر گرفتن ریسک بالقوه		✓	✓	✓	
۹	مقاوم در برابر دستکاری					
۱۰	ویژگی های امنیتی آشکار		✓	✓	✓	
۱۱	ویژگی های امنیتی مخفی			✓	✓	
۱۲	زمان مجاز برای تایید احراز اصالت				✓	
۱۳	الزامی بودن تایید از مبدا				✓	
۱۴	سهولت اجرا در سیستم فعلی		✓	✓	✓	
۱۵	نیازمند آموزش برای صحنه گذاری				✓	
۱۶	نیازمند استفاده از باز دارنده های ساده					
۱۷	نیازمند قابلیت ردیابی					
۱۸	ویژگیهای امنیتی حاوی اطلاعات متغیر					
۱۹	نیازمند استفاده از روکش حرارتی					
۲۰	نیازمند استفاده از روکش خود چسب					
۲۱	نیازمند استفاده از زمینه (لایه) مخصوص		✓	✓	✓	
۲۲	نیازمند استفاده از مرکب های مخصوص		✓	✓	✓	
۲۳	نیازمند یک ویژگی امنیتی					
۲۴	نیازمند چند ویژگی امنیتی		✓	✓	✓	
۲۵	تایید تک تک ویژگی های امنیتی					
۲۶	نیازمند استفاده از مهر و موم (پلمپ)					
۲۷	نیازمند تصدیق کارشناسی		✓	✓	✓	
۲۸	نیازمند دلایل حقوقی					
۲۹	نیازمند فناوری منحصر بفرد					
۳۰	سهولت کشف دستکاری		✓	✓	✓	

پیوست ب
(الزامی)
نمونه طرح چک

